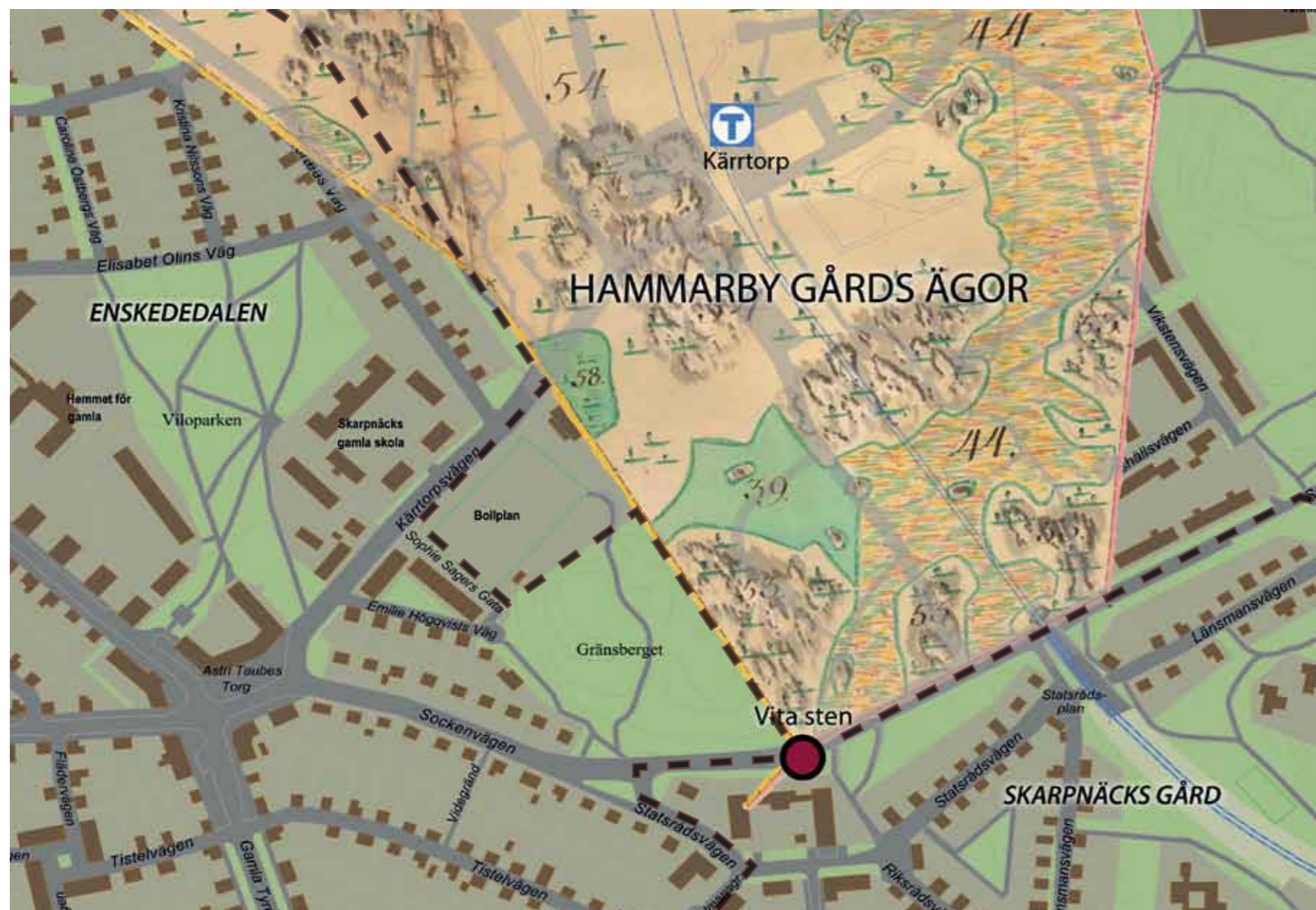

GRÄNSSTENEN VITA STEN

Den stora sten som ni har framför er kallas för Vita sten. Den har enligt traditionen fungerat som ett gränsmärke och har tillsammans med moränhöjden på andra sidan vägen utgjort en naturlig gräns mellan gårdarna Enskede och Hammarbys ägor. Den stora stenen, som troligen är ett flyttblock från istiden, blev med sitt strategiska läge vid moränhöjdens sydöstliga ände också en gränsmarkering där de två gårdarna mötte Skarpnäcks gårds ägor.

Kartan över Hammarby gårds ägor från 1792-93 har lagts över dagens karta. De streckade linjerna visar dagens stadsdelsgränser för Enskede och Skarpnäck. Ännu i dag sammanfaller delvis Hammarby gårds gamla gräns med dagens stadsdelsgränser och **Vita sten** markerar samma gränskoordinat som förr. Äldre karta: © Lantmäteriets arkiv.

Det har alltid varit viktigt att markera sina ägo- gränser. Föreskrifter för hur gränser mellan socknar och byar skulle markeras finns i Magnus Erikssons landslag från 1350-talet. Naturliga formationer som stora stenar, berg eller vattendrag fick ofta utgöra gränslinjer. På många platser kan vi fortfarande se spår av dessa gränselement i kulturlandskapet runt omkring oss. Vissa är tydligare än andra. Ibland avslöjar namnen deras tidigare funktion, till exempel kallas moränhöjden här för Gränsberget.

Hur länge Vita sten haft funktion som gränsten är oklart, men på en karta över Stora och Lilla Enskede ägor från 1729 är stenen utmärkt som Stora Stenen i Kiärr Laggen. Vid en uppmätning av ägora till Hammarby gård 1792-1793 anges de olika gränspunkterna i texten till kartan. En av dem är "Hwita sten" och där står att: "här sluta Hammarby och Enskede ägor at gränsa mot hwarannan och Skarpnäcks sätesgårds ägor widtaga".

Långt in på 1900-talet var stenblocket vitmålat, men under årens lopp har färgen försvunnit och området vuxit igen. Under 2012 gjordes en upp- rustning med tvättning och målning av stenen på initiativ av Skarpnäcks Trädgårdsstadsför- ening. Nu lyser stenen återigen vit och lever upp till sitt gamla namn.

Gränsstenen är klassad som fast fornlämning och har i fornlämningsregistret nr 230 i Brännkyrka. Den är skyddad enligt kulturminneslagens 2 kapitel.